

Lausuntopyyntö 30.4.2020 VN/1985/2020-OKM-1

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Koulukuraattorit ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä muutettavaksi näihin uusiin annettaviin lakeihin liittyen perusopetuslakia, lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, opintotukilakia, koulumatkatukilakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja.

Oppivelvollisuuden laajentamista ehdotetaan koskemaan perusopetuksen jälkeistä toisen asteen koulutusta siihen asti, kunnes henkilö täyttää 18 vuotta. Oppivelvollisella olisi perusopetuksen päättymisen jälkeen hakeutumiselvelvollisuus toisen asteen koulutukseen. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös nykyistä laajemmasta maksuttomuudesta toisen asteen koulutuksessa.

Tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen yhdistettäisiin nykyiset perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen väliin sijoittuvat nivelvaiheen koulutukset: perusopetuksen lisäopetus, lukiokoulutukseen valmistava koulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. Uuden koulutuskokonaisuuden tavoitteena olisi antaa valmiuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakeutumiseen ja tutkinnon suorittamiseen.

Esityksen tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Tavoitteena on, että jokainen perusopetuksen päättävä nuori suorittaisi toisen asteen tutkinnon. Toisen asteen tutkinnon suorittaminen edistää henkilön työllistymistä ja yhteiskuntaan osallistumista. Esityksen tavoitteena on osaltaan tukea työllisyysasteen nostamista.

Oppivelvollisuuden laajentaminen ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus

Koulukuraattorit ry kannattaa hallituksen esitystä oppivelvollisuuslaista ja lakia tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta. Koulukuraattorit ry pitää kuitenkin ehdottoman tärkeänä, että peruskoulun päättävillä oppilaille tulee olla riittävät tiedot ja taidot siirryessään toiselle asteelle, jotta opiskelijoiden opinnot eivät keskeytyisi siellä riittämättömien opiskeluvaiheiden vuoksi. Perusopetuksen oppilaille tulee taata riittävä opinto-ohjaus ja erityisopetuksen tuki sekä opiskeluhuollon psykososiaaliset palvelut. Vastaavasti toisella asteella tulee huolehtia siitä, että opiskelijat saavat edellisten

edellytysten lisäksi muun muassa riittävästi lähiopetusta ammattiopinnoissaan ja riittävät valmiudet toimia ammatissaan.

On tärkeää, että oppivelvollisuudesta tulee maksutonta tutkinnon loppuun saakka (20 vuotta) ja ettei se pääty samalla kun oppilas täyttää 18 vuotta. Huolta aiheuttaa se, kuinka esim. päihde- ja mielenterveysongelmaiset nuoret eivät yrityksistään tai saamastaan hoidostaan huolimatta kykene aloittamaan Tuva- tai tutkinto-opintojaan ennen 18-vuoden ikää, jolloin oppivelvollisuus päättyisi. Tähänkin toivotaan löytyvän ratkaisu ja toisaalta, jos opinnot ovat keskeytettynä, oppivelvollisuutta voisi jatkaa ja maksuttomuus säilyisi. Tällaisten opiskelijoiden määrää saattaa lisääntyä uuden Tuva-koulutuksen myötä mahdollisesti lukioissakin.

Muihin lakeihin liittyviä muutoksia

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin liittyvät muutokset koskevat lain soveltamisalaa (1 §), jota ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikki oppivelvollisuuttaan suorittavat opiskelijat olisivat lain piirissä. Oppivelvollisuuslakiin muutokset ehdotetaan lisättäväksi lain soveltamisalaan, johon kuuluisivat jatkossa myös kansanopistojen pitkillä linjoilla oppivelvollisuuttaan suorittavat opiskelijat, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetut ammattitutkintoa opiskelevat oppivelvolliset sekä lukiolaissa tarkoitettua aikuisille tarkoitettua lukion oppimäärää suorittavat oppivelvolliset.

Toisen asteen koulutuksen opiskeluryhmissä voi olla sekaisin sekä oppivelvollisia että ei-oppivelvollisia. Kaikilla opiskelijoilla on yhdenvertainen oikeus opiskeluhuollon palveluihin, mikä on hyvä asia, mutta toisen asteen kuraattorille lisätyötä tuo se, että opiskelijoiden oikeus opiskelun maksuttomuuteen ei ole sama eivätkä he myöskään saa samanlaisia opinto-sosiaalisia etuuksia (esim. koulumatkatuki, ilmaiset materiaalit). Tässä kohtaa samassakin ryhmässä olevat opiskelijat ovat todella eriarvoisessa asemassa toisiinsa nähden.

Nuorisolakiin liittyvä muutos aiheuttaa sen, etteivät peruskoulut ja toisen asteen oppilaitokset saa enää ilmoittaa ilman opiskelupaikkaa olevia tai keskeyttäneitä/eronneita oppivelvollisia kunnan etsivään nuorisotyöhön, mutta ei-oppivelvolliset opiskelijat taas tulee ilmoittaa sinne. Hyvää on se, että etsivää työtä voi jatkossakin käyttää oppilaiden ja opiskelijoiden tukena eli vapaaehtoisuus työn teossa säilyy.

Sitovat mitoitukset opiskeluhuollon palveluihin

Hallituksen esityksessä (s. 211) todetaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin olevan edellytys sille, että oppivelvolliset voivat täyttää velvollisuutensa ja kehittää osaamistaan täysipainoisesti. Hallitusohjelmaan kirjattu tavoite vahvistaa oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja kaikilla koulutusasteilla tukee osaltaan oppivelvollisuuden laajentamista. Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluita vahvistamalla varmistetaan, että lapset ja nuoret saavat tarvitsemaansa tukea. Esityksen mukaan on tarkoitus säätää myös sitovista mitoituksista toisen asteen opiskeluhuollon palveluihin.

Sitovista mitoituksista säätäminen toisen asteen opiskeluhuollon palveluihin ei yksistään riitä, vaan kuraattoreita ja psykologeja koskevat sitovat henkilöstömitoitukset tulee säätää

kaikille koulutusasteille, esi- ja perusopetuksesta toiselle asteelle. Oppilashuollollisen tuen perusta luodaan esi- ja perusopetuksessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Opetushallituksen keväällä 2018 perusopetuksen kuraattoreille ja psykologeille tekemien kyselyjen (Tutkimuksesta tiiviisti 4/2019, Hietanen -Peltola, Vaara, Laitinen) mukaan yhdenvertaisuus ei valtakunnallisesti toteutunut kuraattorien ja psykologipalvelujen saatavuudessa peruskouluissa. Kuraattorien oppilasmäärä vaihteli alle 700 - 2099 oppilaaseen ja toimipisteiden määrä 1 - 20 toimipisteeseen. Tutkijat totesivat sekä kuraattorien että psykologiensa osalta, että valtakunnallinen yhtenäinen linjaus perusopetuksen oppilasmäärästä, toimipisteiden määrästä ja työajan jakautumisesta eri tehtävien välillä sekä työkäytänteiden yhtenäistäminen tasaisivat palvelun laatua ja saatavuutta. Tutkijoiden mielestä tasa-arvoisen peruskoulun opiskeluhoito ei saa asettaa oppilaita eriarvoiseen asemaan yhteisöllisen hyvinvointityön tai yksilökohtaisen tuen saannissa. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös toisen asteen kuraattoreille ja psykologeille keväällä 2019 tehdyistä kyselyistä. Niiden mukaan toisen asteen opiskelijat ovat varhaisen avun saannin suhteen hyvin erilaisessa asemassa eri oppilaitoksissa, eri toimipisteissä ja eri alueilla.

Koulukuraattorit ry esittää, että kuraattorien henkilöstömitoitus tulisi olla korkeintaan 600 oppilasta tai opiskelijaa/kuraattori painokertoiminen (esim. erityisen tuen oppilaat, erityisluokat, maahanmuuttajataustaiset oppilaat, alueen sosioekonomiset olosuhteet, alueen työttömyysaste, vuokra-asuntopainotteisuus) ja enintään kolme koulua/toimipistettä. Tällä mitoituksella pystyisi paremmin vastaamaan kuraattorien lakisääteisiin aikamääreisiin (OHL 15 §) ja toteuttamaan sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista lakisääteistä opiskeluhoitoa. Mitoituksen tulee olla saman suuruinen esi-, perus- ja toisella asteella.

Uudistuksen edellyttämät resurssit ja oppivelvollisuuslain voimaantulo

Koulukuraattorit ry esittää, että uudistusta varten tulee varata riittävät taloudelliset resurssit. Koska kyseessä on mittava uudistus, jonka toimeenpano edellyttää paljon monenlaista valmistelua kunnissa ja oppilaitoksissa, Koulukuraattorit ry esittää, että oppivelvollisuuslain voimaantuloa siirretään niin, että se tulisi voimaan vasta 1.8.2022 samanaikaisesti kuin laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta.

Hanna Gråsten-Salonen
Puheenjohtaja
Koulukuraattorit ry - Skolkuratorer rf

Satu Jokelainen
Varapuheenjohtaja
Koulukuraattorit ry - Skolkuratorer rf